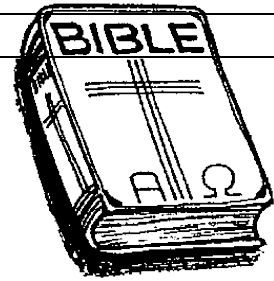

CO JE TO BIBLE?

Bible není pouze kniha, je to celá **knihovna**, která obsahuje:

- * **45** knih Starého zákona a
- * **27** knih Nového zákona.

Bible vznikala úplně stejně jako jakákoliv jiná tehdejší kniha. Proto můžeme způsob jejího vzniku zkoumat stejnými prostředky. Na tomto zkoumání se podílí především:

- **Archeologie** – hledání a zkoumání starých svitků a papyrů při vykopávkách
- **Historie** - zkoumání historických souvislostí na základě písemných a materiálních nálezů
- **Jazykověda** (lingvistika) - porozumění všem jazykům, používaným ve starověku na Středním Východě (slovník, gramatika) a jejich porovnávání s jazykem bible (hebrejštinou, aramejštinou, řečtinou apod.)
- **Literární věda** – poznání a porozumění literárním stylům a způsobu psaní ve starověku

Psaní knihy kdysi a dnes

KDYSI	DNES
<p>Písmo vzniklo teprve před 5000 lety.</p> <p>Obrázkové písmo - první písmo bylo obrázkové a obsahovalo 800-1000 obrázků. Nebylo jednoduché se je naučit.</p> <p>Abecedy - v polovině 2.tis.př.n.l. vznikla první abeceda, která používala jen asi 30 znaků. Z této první abecedy se postupně vyvinuly všechny nám dnes známé hláskové abecedy. Abeceda s méně písmeny se mnohem lépe učila a brzy se začala také mnohem více používat.</p> <p>Nejprve se zapisovaly hlavně hospodářské údaje, teprve později i mýty a jiná vyprávění. Obyčejní lidé většinou písmo nepoužívali a své znalosti si předávali vyprávěním.</p> <p>Každá doba měla své vlastní literární styly, které měly určitá pravidla. Jinak se vyprávěla historie v 1. tisíciletí před naším letopočtem a úplně jinak se přednáší a píše dnes.</p> <p>První knihy Starého zákona byly zaznamenány písemně v 8.st.př.n.l. - do té doby se pouze vyprávěly.</p> <p>Postupem doby se měnil nejenom tvar písma a pravopis, ale také významy jednotlivých slov a použití jednotlivých literárních stylů.</p>	<p>Máme pevně stanovené:</p> <ul style="list-style-type: none"> • písmo • pravopis i • literární styly

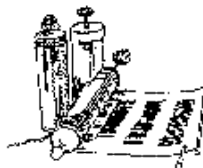
Autorství kdysi a dnes

KDYSI	DNES
<p>U knih se autorství většinou nehlídalo ani neuvádělo. Jméno známé authority v nadpise je uvedeno hlavně proto, aby zvýšilo význam knihy (<i>např. alespoň některé části knihy Mojžíšovy nenapsal Mojžíš, knihu Izajáš napsali 3 různí lidé v různých dobách a podobně</i>).</p> <p>U knih bible je navíc způsob vzniku dlouhodobý proces, který zahrnoval: ústní vyprávění, sepsání příběhů, případně sestavení knihy z jednotlivých vyprávění do jediného celku. Ani u jedné z těchto činností nevíme, kdo ji provedl.</p>	<p>Přesně definované autorství i spoluautorství. Autor, autoři nebo kolektiv autorů je vždy uveden v knize.</p> <p>U cizojazyčných knih je uvedeno i jméno překladatele.</p>

Psací materiál kdysi a dnes

KDYSI	DNES

<ul style="list-style-type: none"> • rytí do kamene (hlavně oslavné nápisy, nejtrvanlivější) • hliněné destičky (levné, po vypálení velmi trvanlivé) • papyrus (od 3 tis.př.n.l. do 15.stol.n.l., od 4.století začalo převažovat použití papíru). Z rostliny papyrus (podobné rákosu) se lisovaly archy o velikosti asi 25 x 40cm. Ty se buď používaly jednotlivě nebo se slepovaly do delších rolí – tzv.svitků. Svitky mohly být až 40 m dlouhé (obvykle 6-10metrů). Někdy se text přizpůsoboval délce svitku, kterou měl autor k dispozici. • pergamen (od 3.st.př.n.l.) - jemně upravená zvířecí kůže. Byl vynalezen díky sporu 2 králů: Syrský král Eumenes si chtěl zařídit stejně velkolepou knihovnu, jakou měl v Alexandrii egyptský král Ptolemáios V. Ten mu v tom chtěl zabránit a tak, zakázal vývoz papyru. Pergamen je mnohem trvanlivější než papyrus, je ale také mnohem dražší. Všechny pozdější opisy Starého zákona už byly psány pouze na pergamen. Také Nový zákon se od dob císaře Konstantina opisoval pouze na pergamen. 	<ul style="list-style-type: none"> • papírové knihy • elektronické knihy
---	--

Publikace a vydání kdysi a dnes

KDYSI	DNES
<p>Jediný originál knihy byl opisován – předčítač četl písarům, kteří slyšené zapisovali. Tím vznikalo mnoho různých chyb:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neúmyslné chyby - špatné přečteno, slyšeno nebo zapsáno (např. zkomoleno, zjednodušeno apod.) díky únavě nebo nesoustředění přečítače či opisovače. • Úmyslné opravy - aby text byl jasnější nebo věroučně podle představ opisovače. 	<p>Tisk v tiskárně po důkladné korektuře.</p> <p>V knize je vždy uvedeno místo, rok a pořadí vydání (např. 2.vydání, Praha: 1998).</p>

Doba vzniku knihy kdysi a dnes

KDYSI	DNES
<p>Starý zákon vznikal asi 13 století. Nejstarší příběhy vznikaly již v polovině 2.tis.př.n.l. a teprve od 8.st.př.n.l. byly zapisovány. Až do 4.st.př.n.l. byly všechny knihy Starého zákona psány pouze hebrejsky. Několik posledních knih Starého zákona, bylo v 1.st.př.n.l. napsáno řecky.</p> <p>Nový zákon vznikal asi 100 let (od r.50 do r.150) – všechny knihy Nového zákona byly napsány řecky.</p>	<p>Knihy jsou dílem jednoho člověka a vznikají za dobu maximálně jednoho lidského života.</p> <p>V případě, že se jedná o dílo několika lidí, záměr díla je vždy znám na začátku projektu.</p>